

Selçuk Üniversitesi
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

2003 / Güz

XVI. Sayı

Hakemli Dergi

Konya 2003

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Mehmet Aydın

Sayı Editörü

Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim Bahadır

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mehmet Aydın - Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük - Prof. Dr. M. Ali Kapar

Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim Bahadır - Muhiddin Okumuşlar

Danışma KuruluProf. Dr. Mehmet Aydın – Prof. Dr. Faruk Bayraktar – Prof. Dr. Ünver Günay
Prof. Dr. Hayati Hökelekli – Prof. Dr. Hakkı Önkall Prof. – Prof. Dr. Hüseyin Peker
Prof. Dr. Mualla Selçuk – Prof. Dr. Hüseyin Tural**Bilim Kurulu**Prof. Dr. Mevlüt Güngör - Prof. Dr. İsmet Ersöz
Prof. Dr. Mehmet Aydın - Prof. Dr. Mustafa Erdem
Prof. Dr. İzzet Er - Prof. Dr. Ünver Günay - Prof. Dr. Münir Koştaş
Prof. Dr. Hayati Hökelekli - Prof. Dr. Hüseyin Peker - Prof. Dr. Erdoğan Fırat
Prof. Dr. Necip Taylan - Prof. Dr. Murtaza Korlaelçi - Prof. Dr. Hüsameddin Erdem
Prof. Dr. M. Ali Kapar - Prof. Dr. İsmail Yiğit - Prof. Dr. Hüseyin Algül
Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu - Prof. Dr. Ali Toksan
Prof. Dr. Ahmet Sevgi - Prof. Dr. H. İbrahim Şener
Prof. Dr. Hasan Onat - Prof. Dr. Ahmet Turan
Prof. Dr. Orhan Çeker

ISSN 1300 – 5057

Bu dergi, Yüksek Öğretim Kurumu'nun hakemli dergi tanımına uygun olarak yayınlanmaktadır.
Yazıların yayınlanmasına yayın kurulu karar verir. Yazılar, en az iki hakemin olumlu kararı ile yayınlanır.
Yayınlanması istenilen yazılar, PC/Microsoft Word 97 ve üzeri bir ortamda yazılmış olarak, diskette birlikte üç nüsha halinde (çeviriler orijinal metinleri ile beraber) teslim edilmelidir.
Yayımlanan yazıların bilim, hukuk ve dil sorumluluğu yazarlarına aittir.
Dergide yayınlanmayan yazılar iade edilmez.

ofset hazırlık, baskı, cilt

Sebat Ofset Matbaacılık

0.332 342 01 53 – 54 / KONYA

sebat@sebat.com - www.sebat.com

TAKIYYE*

Yazan: Musa MUSEVİ

Çeviren: Doğan KAPLAN**

Abstract

Taqiya in Imamiya Shia

There are some issues in Imamiya Shia like taqiya/camouflage, mut'a/temporary marriage, sajda/prostrating in prayer on Imam Hussein's tomb land etc. have been discussed by the author. In this article, the author Dr. Mozes Musavi discusses taqiya/camouflage idea .According to him, Shia has to change some views on this matter. Because it hasn't been exposed by the Prophet and Shiite Imams. They didn't make taqiya in their life. Taqiya creates double personality in person.

SUNUŞ

Zaruri Açıklama

Bismillah, hamd Allah'a, salât ve selam Elçisi'ne olsun.

Şiilik dünyasının en büyük yerinde doğdum ve orada yetiştim. Gaybet-i Kubra¹'dan beri, günümüze değin Şiilik tarihinin tanımış olduğu en büyük dini

* Nefes ilim havzasından mezun olmuş Dr.Musa Musevi'nin İmamiye Şia'sına eleştirel baktığı "eş-Şia ve't-Tashih/es-Sıra' beyne's-Şia ve't-Teşeyyu" 1988 adlı kitabının, sunuş yazısı olan 5-7.sayfaları ile 'Takiyye' konusunu işlediği 51-59.sayfalarının çevirisidir.

** Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, dkaplan @selcuk.edu.tr

lider olan atamız, büyük imam Seyyid Ebu'l-Hasen el-Musevi'nin ellerinde eğitim gördüm ve yetiştirildim. Onun için şöyle denmiştir:

Kendinden öncekileri unutturmuş, sonrakileri kendine tabi kılmıştır²

Şia ve Şiilikle ilgili bir çok söylemin olduğu bir çevrede, Şia ile Ehl-i Sünnet arasında asırlardır devam eden grupsal ayrılıkların şekillendirdiği karışıklıklar ve şartlar altında; Şia ve diğer İslam mezhepleri arasındaki köklü/temel farklılıkların acılarını yaşıyor, vahim sonuçlarını yakından gözlemliyordum. Bu arada dedemiz büyük imamın, iki grup arasında birliği sağlamak için attığı cesur ve kararlı adımlar vardı ki o, bu adımlarla Şia ve Ehl-i Sünnet arasında doğru ilişkiler kurarak, mevcut sıkıntıları aşmayı hedefliyordu. Ancak onun gayretleri; desteğini, taşlaşmış gönüller, mutaassıp insanlar ve bu iğrenç grupçuluğun ticaretini yapanlardan alan İslam dünyasındaki hakim sömürgeci siyasetlerle karşılaştı. İşte o zaman bu işin tehlikesini ve aynı zamanda kutsallığını anlamaya başladım.

Babamın şerefli Nəcəf'te, ulvi bir makamda akşam ile yatsı arasında mihrapta namaz kılarken, din adamı elbiseli bir katil tarafından kurbanlık bir koyun gibi kesilip öldürülmesinin sebebini anlamaya başladıkça, bu göreve olan inancım daha da arttı. Bu Seyyid Ebu'l-Hasen'in ıslah projesinden vazgeçmesi için tasarlanmış emperyalist bir plandı. Fakat Seyyid Ebu'l-Hasen başına gelen bu belaya sabrederek ve sabrının karşılığını Allah'tan umarak, ciğerinin parçası ve insanların kendisine en sevgilisi olan biricik yavrusunun katilini affetti. Böylelikle o, ıslahçılara, Şiilik tarihinin hâlâ unutmadığı eşsiz bir ders vermiş oluyordu. O böyle yaparak şunu ispat ediyordu: Bir ıslahatçının kalbi, fırtınalarla sarsılmaz, musibetlerle zayıflamaz, kin ve intikam alma duygusuna esir düşmezdi. O yüce bir dağ gibi başı dik, bireye ve topluma yerleştirmeyi düşündüğü inancı korumalıydı.

Bütün bunlardan sonra bende, Şia'nın bazı inançlarını ve eylemlerini özellikle de diğer İslam mezhepleriyle ayrılığa sebep olanlarını düzeltme fikrinin oluşması normaldir. Haddi zatında bu düşüncelerin bazıları İslam'ın ruhu ve aklı selimle tenakuz/çatışma halindedir. İncim odur ki, bunlar, sadece İslam dünyasında değil, bütün dünyada Şia'nın saygınlığını düşürmesi bakımından geçmişte de günümüzde de Şia üzerinde bir vebaldir.

¹Gaybet-i Kubra, (Büyük Gizlilik) İmamiye Şiasına göre 12. İmam Mehdi'nin h.329/940 yılında gözlerden kaybolması demektir. İmam Mehdi bölümüne bak (Adı geçen kitapta bir bölüm. Çev.)

²Bu sözü merhum imam Şeyh Muhammed Huseyn Kâşif el-Gita söylemiştir.

Yine inanıyorum ki, sadece sebepleri orta yere koymak problemin çözümü için yeterli olmayacaktır. Aksine, yeryüzünde yaşayan bütün Şiiilerden, dünya-ahiret mutluluğuna kavuşmak istiyorlarsa, uymalarını istediğim pratik çözümler sunmamız gerekmektedir. İmamiye Şiası ile diğer İslam mezhepleri arasındaki ayrılıklar konusunda yaptığım çalışmalarımda ulaştığım kesin sonuç şudur ki; bu iki grup arasındaki ayrılığın sebebi, Rasulullah (sav)'ın vefatından sonra hilafet sorunu ya da İmam Ali'nin hilafete daha ehil olması değildir. Çünkü büyük bir grup olan ve milyonlarca taraftarı olan Zeydiyye Şiası, Rasulullah'tan sonra Ali'nin hilafete daha ehil olduğunu düşünmekle beraber; Ehl-i Sünnet'le bir uyum, kardeşlik ve muhabbet içerisindedir. Öyleyse İmamiye Şiası ile diğer İslam mezhepleri arasındaki ihtilafta temel sebep, hilafet konusu değil, Şia'nın ilk üç halife ile ilgili tutumları ve onları kötüleridir. İmamiye Şiası, Zeydiyye Şiasında ve diğer bazı mezheplerde görmediğimiz bu tutumdan vazgeçip, Zeydiyye'nin yolunu takip etseydi, ihtilaflar azalacak ve ayrılık noktalarını çözme daha kolaylaşacaktı. Fakat İmamiye Şiası ilk üç halife ile ilgili kötüleme ve onları değersiz görme yolunu tercih etmiştir. Fitne de buradan çıkmıştır.

Gençliğimden beri meyilli olduğum tashih/düzeltilme görevini yerine getirmede bana güç ve başarı vermesi; ilim ve basiret ilham etmesi için gece gündüz Allah'a dua ediyordum. İşte bu salih dualarımın neticesi, bugün dünyanın dört bir yerinde bulunan Şia'ya sunduğum **eş-Şia ve't-Tashih: es-Sırâ' beyne's-Şia ve't-Teşeyyu'** adlı bu kitabımdır.

Bu, Şia'ya bir çağrıdır ki, kaynağı Allah'a, sonsuz İslam Çağrısı'na, Müslümanlar ve insanın onuruna olan mutlak imandır. Yine bu, Şia ile diğer İslam mezhepleri arasındaki mezhebi ihtilafı sonsuza ve kıyamete kadar ortadan kaldırma yönündeki büyük ıslah yollarına davet eden bir çağrıdır. Bu bir Allah'tan yardım dileme ve Şia'yı 1200 yıldır devam eden derin uykusundan uyandırma çığılığıdır. Bu günümüze değin Müslümanlar arasındaki temel çatışmanın öyküsüdür. Bu, Şia'ya üzerindeki yılların tozunu silmesi ve onun dinsel, düşünsel ve toplumsal hayatta çok geri kalmasına sebep olan mezhebi iktidarları beklemeksizin ayağa kalkması için, aklın ve imanın bir çağrısıdır. Keza inancım ve görevim, beni, milyonlarca Şii'ye bu kitabı okumalarını hararetle tavsiye etmeye sevk ediyor.

“Artık kim doğru yola gelirse, yalnız kendisi için gelmiş olur; kim de sarsarsa ona de ki: Ben sadece uyarıcılardanım.” 27.Neml 92

TAKİYYE

Mutlak manada şuna inanıyorum: Dünya'da, Şia kadar, takiyye fikrini ve uygulamasını kabul edip kendini zelim kılan, aşağılayan başka bir toplum yoktur. Bu noktada samimiyetle Allah'a dua ediyor ve Şia'nın kendisine bırakın takiyyenin uygulamasını, düşünülmesini bile yakıştıramadığı günü bekliyorum!

Şif kitaplarında geçtiği, bir kısım İmami alimin temellerini attığı ve Büyük Gizlilik (Gaybet-i Kubra)'den bu satırların yazıldığı ana kadar sürdürülen şekliyle tam bir Şif takiyye anlayışının ne anlama geldiğini tasavvur etmek gerçekten de benim için çok zor.

Şia takiyye yaparak, ona inanarak ve uygulamasını caiz görerek, kendinin şehitlerin efendisi ve devrimcilerin önderi olan Hz.Hüseyin'in taraftarı olduğunu nasıl iddia ediyor, anlamıyorum. Asırlar boyunca önderlerinin çizmiş olduğu portreye göre Şia inançlarındaki bu garip çelişkiyi de anlamıyorum. Bir bakıyorsunuz, imamlarının yaşantısının kendilerine delil olduğuna inanıyorlar. Fakat iş, takiyye olayına gelince bunu umursamıyorlar ve özellikle de diğer İslam mezheplerinin önünde takiyye ile amel etmenin gerekliliğinden bahsediyorlar.

Allah rahmet etsin bazı alimlerimiz takiyyeyi savunmaya çalıştılar.³ Fakat Şif alimlerin bahsettikleri ve bazı liderlerin üzerinde kafa yordukları takiyye, kesinlikle bu manada değildir. Takiyye, bir şey söylemen ama içinde farklı bir şeyi gizlemen; diğer İslam toplumları önünde bir ibadeti –inanmaksızın- yapman sonra evinde inandığın şekilde o ibadeti eda etmendir. Çizilen şekliyle

³ Büyük Şii alim Seyyid Muhsin el-Emin –Allah rahmet eylesin- eş-Şia beyne'l-Hakaik ve'l-Evhâm adlı kitabının 168. sayfasında takiyyeyi, şöyle diyerek savunmuştur: Takiyyeye delil, akıl ve nakildir. Akıl, takiyye ile zararın önlenmesine cevaz vermiş ve bilakis, böyle bir durumda, gerekliliğini ortaya koymuştur. Takiyye konusunda bütün akıl sahipleri fikir birliğine varmışlardır. Yüce Kur'an ve Sahih Sünnet de buna hüküm vermiştir. Mesela Kur'an'da Ali İmran 28. ayet bu delillerdendir. Bu ayette "Müminler, müminleri bırakıp da kafirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur. Ancak kafirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır..." buyrulmuştur.

İmam Razi bu ayetin tefsirinde şunu söylemiştir: Takiyye ancak dostluk ve düşmanlık durumlarında caizdir. Dinin izharını ilgilendiren bir konuda caiz olabilir. Ancak zararı bir başkasına olacak şekilde olan ölüm vs. gibi durumlarda kesinlikle caiz değildir.

Şafii mezhebinde, Müslümanlar arasında takiyye; şayet Müslümanlarla müşrikler arasında bir problem ortaya çıkarsa canı koruma adına helal olur. Takiyye canı korumak için caizdir. Acaba malı korumak için de caiz midir? Rasulullah'ın "Müslümanın saygınlığı, kanının dokunulmazlığı gibidir" ve "Kim malından dolayı öldürülürse şehittir" hadislerine nazaran mümkündür.

Kuleynî'nin, *Usûlu'l-Kaifi*'de rivayet ettiğine göre İmam Bâkır şöyle demiştir: Takiyye, kan dökülmemesi için helaldir. Kan akacaksa o takiyye değildir.

takiyye fikrinin doğuşunu ve İmamiye Şiası'na nispet edilmesini izah etmeden önce, Şia imamlarının özel ve genel hayatlarına biraz bakmamız zorunludur. Böylece hem onların takiyye fikrinden ne kadar uzak olduklarını ve bu fikri hoş görmediklerini görebilelim hem de Şia imamlarının yapmadıkları takiyyeyi, kendilerine uyanlara emretmiş olmalarının makul olmadığını bilelim.

Önceki bölümde⁴ İmam Ali'nin hayatında, gerçekler karşısında ne kadar açık-seçik olduğunu zikrettik. Burada tekrarına gerek görmüyoruz.

Şia'nın ikinci imamı⁵ olan oğlu Hasan'a gelince, o, takiyye ve insanları aldatma konusunda insanların en mesafeli olanıdır. Muaviye ile yapmış olduğu barış/sulh anlaşması bunun delilidir. Hasan'ın barış yapması devrimci bir harekettir ve o zaman onu çevreleyen genel görüşe karşı bir başkaldırıdır. İmam Hasan, babasının taraftarları arasında barış istemeyenlerin bir çoğundan büyük bir itiraz ve muhalefet görmüştür. Hatta İmam Ali'nin taraftarlarının önde gelenlerinden olan Süleyman b. Surad, İmam Hasan'a 'Selam sana ey müminlerin en zelili!' diye hitap etmiştir.

İmam Hasan zamanında barış karşıtları çok oldukları gibi güçlüydüler. Onlardan bir çok sıkıntıya maruz kaldı, fakat bunlar onu yolundan çevirmedi, kahramanca bir direniş/karşı koyuş gösterdi.

Şimdi sormak lazım, 'Eğer Hasan'ın düşüncesinde takiyyenin yeri olsaydı, acaba Muaviye ile mi anlaşır, yoksa Müslümanların seçilmiş meşru halifesi olarak biat edene kadar, Muaviye ile savaşıması gerektiğini telkin edenlerin çağrısına mı uyardı?

Sonra Yezid b. Muaviye'ye karşı ayaklanan İmam Hüseyin'in sırası gelir. O, kendisine Rasulullah'ın şehrinde kalmasını tavsiye eden ve Irak'a gitmesine mani olmaya çalışanların nasihatlerini dinlemedi. Hz. Hüseyin'in devrimci hareketini inceleyen herkes gayet iyi bilir ki, Hüseyin daha bu savaşa çıkmadan kendisinin, çocuklarının ve taraftarlarının şehit olacaklarını, ailesinden bazılarının esir alınacağını çok açık bir şekilde biliyordu. Bu nedenle Hüseyin, Muharrem ayının 10.gecesi yanındakileri topladı ve onlara, yarın savaş olacağını ve kendisinin kesinlikle öldürüleceğini söyleyerek, biat aldıklarından dileyenlerin o karanlık gecede savaş meydanını terk edebileceklerini açıkladı. Onlara şöyle demişti:

⁴ Adı geçen kitabın "İmamet ve Hilafet" başlıklı kısmına atıfta bulunmaktadır. (Çev.)

⁵ Rasulullah'ın bu seçkin ehl-i beytinin "Şia İmamları" olarak isimlendirilmesi mecazidir. Çünkü bütün Müslümanlar Rasulullah'ın ehl-i beytine saygı duyarlar ve onları salih birer önder olarak görürler.

“Gece develerinize binin ve evlerinize dönün.”

Gidenler gitti, kalanlar ise, Hüseyin ile birlikte şehit olmak ve isimlerini unutulmayacaklar arasına yazdırmak için kaldılar.

Böylesine bir devrimde Şia, acaba takiyye ile ilgili bir iz ya da takiyyeyle ilgili en küçük bir durum görüyor mu?!

Hız.Hüseyin’den sonra, Seccâd (çok secde eden) lakaplı oğlu İmam Ali gelir. O da Kerbela kıyımında orada bulunmuş, ancak kendisini yatağa mahkum eden hastalık sebebiyle savaşa katılmamıştır. Babasının öldürülmesinden sonra, diğer esirlerle beraber zincirlere vurulmuş olarak Kerbela’dan Şam’a götürülür. Kuşkusuz kan ve gözyaşıyla dolu o hüzünlü sahne, Muharrem’in onuncu günü şahit olmuş olduğu zillet ve aşağılık, esirlerle beraber Kerbela’dan Şam’a götürülürken gece gündüz hep aklındaydı. Belki bundan dolayı İmam Seccâd kendini ibadete verdi. Gece gündüz o kadar çok ağlıyordu ki, kendisine Bekkâ (çok ağlayan) lakabı takılmıştı.

İmamın kalbini sıkan o ebedi hüznün neticesi olarak onun sözlerinde ve hutbelerinde, her namazdan sonra minberlerde dedesi İmam Ali’ye sövmeye hâlâ devam egemen Emevi hilafetini eleştirmesi doğaldı. İmam Seccâd bize hepsi bir kitapta toplanmış ve Seccâdiye Kitabı (es-Sahîfe es-Seccâdiyye) diye isimlendirilmiş elli dört dua bırakmıştır.

Bu duaları okuyan herkes, takiyyenin İmam Seccâd’ın kalbine ne kadar uzak olduğunu bizzat görür. Çünkü İmam dualarında, hem metin hem de içerik itibarıyla egemen Emevi hilafetini yerle bir etmiş, eleştirmiştir.

O dualar, gerçekten de İslam devrimlerinin hacim olarak en büyüğü, zaman olarak da en kısası olan bir olaya şahit olmuş İmam’dan sadır olan, devrimsel nitelikte dualardır. Her ne kadar o kaniyla bu devrime katılmamışsa da keskin bir kılıç gibi diliyle katılmıştır. İşte size İmam Seccâd ile ilgili bir sahne daha; o, Kabe’yi tavaf etmektedir ve hacılar da ona saygılarından ve şerefinden dolayı yol açmaktadırlar. O sırada Halife Hişam b. Abdülmelik bütün bu olanları görmektedir. O da tavaf etmektedir, ancak insanlar onunla ilgilenmemektedir. İmam, halifeyi görür ve ona aldırış etmez. İmama ve insanların İmama gösterdikleri saygıya öfkelenen halife, bilmiyormuş gibi sorar: “Kim bu?”

Halife, Seccâd’ı göstererek sormaktadır. Kader, şair Ferezdak’ın o sırada orada bulunmasını takdir etmiştir. Ferezdak, halifeye hitaben ‘Asma’ Kasidesi’ni söyler:

Senin, “Bu kim?” demen onun zararına değildir.

Senin inkar ettiğin kişiyi, Arap da bilir Acem de.

Bu, Allah'ın kullarının hepsinden hayırlı olan birinin oğludur.

Muttaki, temiz, alim İmam

Rukun bilse kimin onu öpmeye geldiğini

Onun ayaklarının altında olmayı dahi kabul ederdi.

Hayasından ve heybetinden ses çıkarmaz

Ancak tebessüm ettiğinde konuşur.

Kim, İmamla, olaydañ ötürü sınırlenen egemen halifenin, bu kuru buluşmalarına dikkatlice bakarsa, takiyyenin İmama gidecek bir yol bulamadığını kesinlikle bilir.

Sonra Caferiyye fıkhı diye adlandırılan fıkıh ekolünü kuran İmam Bakır ve oğlu İmam Cafer'e sıra gelir. Bu iki imam Medine'de Rasulullah (sav)'in mescidinde ders vererek, fikirlerini beyan ediyorlar ve Ehl-i Beyt'in mezhebini korkusuzca yayıyorlardı. Bâkır, Emevi yönetimini, Cafer Sâdık ise Emevi yönetiminin sonuyla Abbasi yönetimin başlarını görmüştü. Bu iki yönetim iki imamla da ihtilaf halindeydi ve Ehl-i Beyt fıkhı okulunu tanımiyorlardı. Fakat iki imam, bir çok fakih ve alim karşılarında olmasına rağmen, görevlerini yerine getirdiler. Böylece iki imam, kendileriyle ihtilaf halinde olan yönetimden korkmaksızın görevlerini ifa ettiler.

Bazı Şia ravilerinin, İmam Sâdık'tan -onun ve taraftarlarının ihtiyaç duymadıkları bir zamanda- takiyyenin Şia'ya vacip olduğuyula ilgili rivayetlerde bulunması gariptir. Çünkü İmam, Allah Elçisi (sav)'nin mescidinde, etrafında binlerce öğrenci ve dinleyici olduğu halde ders veriyordu. Merak ediyorum, böylesi genişlikte ve öğrencisi bol bir fıkıh okulu, nasıl oluyor da takiyyeyi benimsiyor?! Kurduğu fıkıh okulunun esaslarını Müslümanların önünde, içlerinde samimiyetle seveni ve sevmeyip benimsemeyeni de olduğu halde ortaya koyan İmam Cafer ne tür bir takiyyeyi kullanmıştır?!

Cafer'in oğlu İmam Musa, Abbasi halifesi Harun Reşid ile uyuşmuyordu. Bundan dolayı senelerini, halifenin Bağdat'taki hapishanesinde geçirdi. Şayet İmam Musa, takiyye yolunu tutsa ve amca oğlu olan halifeyi aldatsaydı, aralarındaki akrabalıktan dolayı başına gelmiş olan gelmezdi.

Hilafet, Abbasi halifelerinden Memun'a geçince, o, İmam Musa'nın oğlu Ali Rıza'yı kendinden sonra hilafetin varisi/veliabd tayin etti. İmam Ali Rıza, İmamiye Şiası'nın sekizinci imamıdır. Şu kadar var ki, İmam, Memun hayat-

tayken vefat etti ve hilafet Abbasiler'de devam etti. İmam Rıza'nın vefatından sonra Halife Memun kızı Ümmü Fadl'ı, İmam Rıza'nın oğlu Muhammed Cevad ile evlendirdi. O bunu, kendisiyle Ehl-i Beyt arasındaki sevgi kesilmesin diye yapmıştı. Baba ve oğul, birincisi hilafetin varisi, diğeri halifenin dünürü/akrabası olan iki imamdan hiçbiri de takiiyeye ihtiyaç duymadılar. Şia'dan, takiiyeyi amaçlarına ulaşacakları bir vesile kılmalarını da istemediler.

İmam Cevad'dan sonra Şia'nın onuncu ve on birinci imamları olan Ali ve oğlu Hasan el-Askeri'ye sıra gelir. Her ikisi de Abbasi yönetiminin başkentinde yaşadılar ve Mütevekkil ile oğlu Mu'tasım'ın hilafetlerine tanık oldular. İki imamın evi ziyaretçilerle doluyordu. Onlar da Müslümanların dini işlerini görüyorlar, Ehl-i Beyt'in mezhebini yayıyorlardı. Bu iki imamın hayatını inceleyen, bunların da takiiyeden uzak olduklarını görür. Halifenin gözleri ikisi üzerinde olmasına, hareketlerini ve gerçekte Abbasi yönetimine karşı olan Ehl-i Beyt mezhebine çağrılarını gözetlemesine rağmen, iki imam da buna aldırış etmezsiniz, görevlerini yerine getirmede doğru yolu takip ediyorlardı.

Özel Şii bir anlayış olarak doğan takiiye fikrinin; hicri 4. asır ortalarında, on ikinci imamın gaybetini/kaybolmasını ilandan sonra olduğunu ortaya koymak için, Şia imamlarının hayatlarından bu kısa örnekleri verdik. Bu 4.asır, aynı zamanda Şia-Şiileşme çatışmasının başladığı yıllar olup, Şia'nın; mezhebi, siyasi ve fikri önderlerinin gizli çalışmayı, egemen Abbasi hilafetini ortadan kaldırmak için bir araç olarak benimsedikleri ve mevcut yönetimin meşru olmadığını ilan ettikleri zamandır. Ali ve Ehl-i Beyt'ine taraftarlık/teşeyyu' fikrine, bu fikre büyük destek sağlayacak yeni bir unsurun izafe edilmesi normaldi. Tam da bu sırada daha önce de söylediğimiz gibi, hilafet anlayışına, ilahi nassla/delille tayin fikri izafe edildi. O zamandan beri de bu nassla tayin düşüncesi akidede önemli bir yer edindi. Şunu söyleyebiliriz; mezhepsel gizli çalışma; takiiyenin, dini bir düşünceye sahip olup da onu egemen otoritenin ya da Müslüman çoğunluğun önünde söylemekten çekinen herkesin uygulaması gereken şer'i bir ödev olarak ortaya çıktığı asırda başlamıştır. O bakımdan, Gaybet-i Kubra'dan sonra ortaya çıkan mezhepsel-Şiî önderliklere arka çıkımda, takiiyenin büyük rolü olmuştur. Takiiye ile bu liderlikler, egemen yönetimden güvende olarak gelişmeye devam etmiştir. Nitekim maddi destek de bu önderliklere takiiye kılıfı altında ulaşmıştır. İşte takiiye anlayışı, Şiî düşünce ve ibadet hayatına bu şekilde asırlar boyunca girmiş, Şiî Kişilik'in oluşumunda hazin bir karakter/yapı kazanmıştır. Benim şundan hiçbir şüphem yok; takiiye, nerede olursa olsun, Şiî toplumların fikri, toplumsal ve siyasi geri kalmışlıklarının temel sebeplerinden biridir. Takiiye, kanlarına işlemiş ve onları oldukları

gibi görünmekten menetmiştir. Hatta Şii İran'da, egemen otorite gerçek Şia olduğu zaman bile, İran halkı sultanın/yöneticinin zulmünden ve baskısında kurtulmak için; takiiyeye dini bir görev gibi sarılıyor, açıktan söylediğinin aksini içinde tutuyordu. Böylece Şii İran halkı da diğer Şii'ler gibi çift şahsiyetli olmakla temeyyüz ediyordu.

Kesinlikle inanıyorum ki; takiiye, -Allah bu düşünceyi yok etsin- Şia'nın diğer İslam mezheplerinden uzak durmasında büyük bir rol oynamış, Şia'nın beri olduğu ve Allah'ın hakkında bir delil indirmedığı bir takım garip ve acayip iffiralara maruz kalmasına sebep olmuştur. Fakat Şia'yı bu itham ve suçlamalara karşı savunmak da, Şia'nın takiiye yapmakla meşhur olması ve her şeyi gizlemekle suçlanması dolayısıyla çok zordur. Beni en çok üzen ve içimi daraltan şey, Şii düşüncesindeki takiiyenin bütün insanları aşır, mezhep önderlerinin kalplerinin derinliklerinde yer edinmiş olmasıdır. Bu nedenle biz Şia'nın bu liderliklerden kurtulmasını istemekteyiz. Eğer dini önder, insanları takiiye adı altında, söz ve fiil olarak aldatmayı kendisi için uygun görüyorsa, diğer insanların düzelmesi nasıl beklenebilir?!

Bu satırları yazdığım şu vakitte ve insan ayaklarının aya bastığı bir devirde, yine iyi veya kötü, insan inançlarını savunan düşünce ve ifade hürriyetlerinin mukaddes sayıldığı bir zamanda; Şii toplumu, önderlerinin yönetiminde, takiiye dolayısıyla içi dışı farklı, kapalı bir şekilde yaşıyor. Şia mezhebine sokulmuş bidatlerden bir çoğu hakkındaki görüşünü açıkça söyleyebilecek bir Şii önderin dünyada bulunabileceğini zannetmiyorum. Söyleyemez, çünkü daha önce bu bidatleri uygulamasını istediği halktan korkar. Çünkü bu bidatler yapıla yapıla, artık halkın varlığının bir parçası olmuştur. Bir örnek olmak üzere, ezandaki üçüncü şehadeti (eşhedu enne aliyen veliyyullah-Ali'nin Allah'ın velisi/dostu olduğuna şehadet ederim) inceleyelim. Şii mezhep imamları bunun bidat olduğunu, Hz.Muhammed (sav) ve Sahabe devrinde, hatta İmam Ali ve diğer Şia İmamları zamanında mevcut olmadığı konusunda ittifak ederler. Onlar, kim bu sözü, 'Şeriat'ta varid olmuştur inancıyla' ezanda okursa haram bir amel işlemiş ve dine bir bidat sokmuş olur diye de icma etmişlerdir. Bütün bunlara rağmen onlardan hiç kimse cesaret edip, ne konuşmasında ne de yazısında buna işaret ediyor. Yine hiçbir Şii önder ortaya çıkıp bütün Müslümanlara, Şia ve Ehl-i Sünnet arasında hakim olan ayrılığın hakikatini ve onu ortadan kaldırmaya yönelik çabadan bahsedemiyor.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Şia ile Ehl-i Sünnet arasında var olan en önemli ihtilaf konularından biri, Şia'nın ilk üç halifeye, Sahabeye ve Rasulullah

(sav)'in bazı eşlerine saldırmasıdır. Eğer bu engel, var olan ayrılıklar listesinden kaldırılmazsa, iki grup arasındaki anlaşmazlık sonsuza kadar devam edecektir. Ne İslamî kongreler faydalı olacak, ne yumuşak ıslah sözleri bir işe yarayacak, ne de ıslahatçıların konuşmaları; akıllarda, gönüllerde, kitaplarda ve insanların fısıltılarında olan kin ve öfkeyi ortadan kaldıracaktır.

Bu konuda dahi mezhebin ileri gelenleri takiiye yapmakta ve saldırı ve küfür edilmesi konularına çözüm sadedinde, bunları Şia'nın cahil tabakasına nispet etmektedirler. Halbuki İmamiye Şiası'nın ravi, hadisçi, alim ve fakihlerinin kitapları bu sözleri zikretmiş, oradan da bütün Şiilerin kalplerine ve dillerine geçmiştir. Acaba burada suç, halkın mıdır yoksa alimlerin mi?

Şiî mezhebin dini önderlerinden eski-yeni hiçbirinin; halifelere saldırı ve akli selimin yanlış olduğuna hükmettiği, imamdan sadır olduğunu düşünmediği konularda, imamlara yalan isnatlarda bulunan Şiî kitaplarındaki rivayetleri bir elekten geçirdiğini sanmıyorum. Halbuki bütün Şiî mezhep alimleri, dayandıkları kitaplarda bu mezheple ilgili konularda doğru olmayan yalan rivayetlerin olduğu hususunda ittifak ederler. Bu kitapların muhtevasında sedefin yanı sıra çömlek, doğrunun yanı sıra yanlış-zayıf rivayetler de vardır derler. Buna rağmen bu önderler anılan rivayetleri düzeltmek yolunu tutmazlar. Eğer bizim Şiî önderlerimiz cesaretli davransalar ve omuzlarındaki ihtilafı kaldırma sorumluluğuna inansalardı, bu ayrılığın bütün sorumluluğunu üzerine alır ve bu tür rivayetleri kitaplardan ve Şia'nın aklından çıkarmaya çalışarak İslam tarihinde yeni bir sayfa açmış olurlardı. Bunun iyiliği de bütün Müslümanlara olmuş olurdu.

Vakia, takiyyenin meşru görülmesinde yatmaktayken, sorumluluktan kaçış ve yükü gerçeklerden kaçma adına insanlara yükleme ise esef edilecek bir şeydir.

Bu satırları yazdığım şu anda İmamiye Şiası'nın, dini işlerinde takiiyeyi uygulayan binlerce yazarı vardır. Bunlar, beraberlerinde Hz. Hüseyin'in toprağını taşıyorlar, kendi mescitlerinde üzerine secde ettikleri halde diğer İslam mezheplerinin mescitlerinde bunu gizliyorlar. Yine birçoğu Sünnilerin mescitlerinde cami imamına uyup namaz kılıyorlar, ancak evlerine döndüklerinde bu namazları tekrar kılıyorlar. Bunu da elbette Şia imamlarına nispet edilen takiiye prensibine dayanarak yapıyorlar. Ki Şia alimleri de, bu imamlara dayanarak takiyyenin vacip olduğuna fetva vermişlerdir. İşte bütün bunlardan dolayı biz Şia'yı aşağıdaki tashihe/düzeltelemeye uymaya teşvik ediyoruz.

YAPILMASI GEREKEN

Şia, bütün dünyada takiyeye karşı, inancına ve kendine saygısı olan bir insan gibi konum almalıdır. Ahlak ve erdemini gerektirdiği bir yapıda olmalı; onda çift kişilik, söz ve eylemleri arasında çelişki yaratan, doğruluktan uzak ve samimi bir Müslümanın sahip olması gereken özelliklerle tezat içerisinde bırakan bu takiyenin bireysel etkilerini iyice düşünmelidir. İnsandan sadır olan bir eylem veya sözde, riya ya da aldatma varsa, kesinlikle orada mantıkla ters düşme, toplumun ya da çoğunluğun davranışlarına ters bir şey vardır. Bu nedenle gerçek müslümana düşen, İslam toplumunun -gizli ya da açık- uygun görmeyeceği söz ve eylemlerden vazgeçmesi ve iki yüzlü, aldatıcı insan görünümünü bırakmasıdır.

Şianın ileri gelenlerine özellikle de aydınlarına düşen; mezhep önderlerini, kendi menfaatleri için insanları sevk ettikleri bu dikenli yoldan dolayı sorgulamalarıdır.

Şia'nın, İslam'ın Müslümanlara farz kıldığı şu ahlaki prensibe gözlerini dikmesi gerekir: Müslüman aldatmaz, dalkavukluk yapmaz, sadece hak-hakikat için çalışır ve aleyhine de olsa ancak doğruyu söyler. İyi amel her yerde iyi, kötü-çirkin amel de her yerde kötüdür.

Yine Şia, şunu da iyice bilsin ki, İmam Cafer Sadık'a nispet ettikleri; 'Takiye benim ve atalarımın dinidir (geleneğidir)' sözü, sade ve sadece o büyük imama izafe edilmiş bir iftira ve yalandır.